

- Shamir, B. (1985). "Unemployment and Free Time: The Role of the PWE and Work Involvement." *Leisure Studies* 4(3): 333-345.
- Shamir, B. (1986). "PWE, Work Involvement and the Psychological Impact of Unemployment." *Journal of Occupational Behaviour* 7(1): 25-38.
- Shaw and Barry (1992). *Moral Issues in Business*. Wodsworth.
- Sing, S. (1978). "In Achievement Decision Making: Orientation and Work Values of Fast and Slow Progressing Farmers in India." *Journal of Social Psychology* 106: 153-160.
- Sinha, J. B. (1983). "Social Energy for Work Values." *Dynamische-Psychiatrie* 16: 325-336.
- Spence, J.T. (1985). "Achievement American Style: the Rewards and Costs of Individualism." *American Psychologist* 40: 1285-1295.
- Staats, S. (1981). "Work Values Inventory Scores From 1970 to 1980." *Perceptual and Motor Skills* 53: 113-114.
- Stokes, A. (1992). *Working with God*. London: Mawbery.
- Stone, E. (1975). "Job Scope, Job Satisfaction and Protestant Work Ethic: A Study of Enlisted Men in the US Navy." *Journal of Vocational Behaviour* 7: 215-224.
- Tang-Tzeng (1992). "Demographic Correlates of the PWE." *Journal of Psychology* 126: 163-170.
- Turner, B.S. (1994). *Religion and Social Theory*. London: Sage.
- Triandis vd. (1984). "Role Perceptions of Hispanic Young Adults." *Journal of Cross Cultural Psychology* 15: 297-320.
- Vandewiele ve Philbrick (1986). "The Protestant Ethic in the West Africa." *Psychological Reports* 58: 946.
- Waters vd. (1975). "Protestant Ethic Attitudes Among College Students." *Educational and Psychological Measurement* 35: 447-450.
- Waters ve Zakrajsek (1991). "The Construct Validity of four PWE Scales." *Educational and Psychological Measurement* 51: 117-122.
- Weber, M. (1985). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhü*. Çev. Zeynep Aruoba. İstanbul: Hil.
- Weiner and Hunt. (1983). "Work and Leisure Orientations Among University Students: Implications for College and University Counselors." *Personal and Guidance Journal* 61: 537-542.
- Williams, C. (1983). "The Work Ethic non-Work and Leisure in an age of Automotiation." *Australian and New Zealand Journal Sociology* 19: 216-237.
- Worach, K.H. (1980). "Two Concepts of the Way of Life: Instrumental Activeness and Expressive Activeness." *Studa-Socjologiczne* 79: 259-273.
- Yamauchi-Li (1993). "Achievement Related Motives and Work Related Attitudes of Japanese and Chinese Students." *Psychological Reports* 73: 755-767.

Kitap Eleştirileri

Kimlik Mekânları: Küresel Medya, Elektronik Ortamlar ve Kültürel Sınırlar

David Morley ve Kevin Robins
(1997) Çev., Emrehan Zeybekoğlu,
İstanbul: Ayrıntı yayınları, 314 sayfa.

D. Beybin Kejanlıoğlu

Kevin Robins, Türkiye'de yabancı olmadığı bir isim. Onu, Körfez Savaşıyla ilgili -Asu Aksoy'la ortak- yazılarından tanıdık (Aksoy ve Robins, 1991). İletişim/enformasyon teknolojilerindeki gelişmelerin toplumsal tesiriyle (örneğin, Frank Webster'la birlikte desteklediği "Luddizm" -kabaca, makine kırıncılık- Robins ve Webster, 1981) ve "kültürel coğrafya" ile ilgilenenlerin onun adını daha önce de duymuşlardı. David Morley de, iletişim araştırmalarıyla uğraşanların yakından bildiği bir isim. İngiltere'deki kültürel çalışmalar geleneğinden gelen Morley (1980 ve 1986), izlerkümelerin alınmasına yönelik *Nationwide* (tv haber programı) ve *Family Television* araştırmalarıyla, iletişim ça-

lışmalarında önemli bir eğilimin öncüsü olarak kabul ediliyor. Farklı ilgilere ve entelektüel geçmişlere sahip bu iki İngiliz akademisyenin, 1987 ile 1994 arasında ayrı ayrı ve ortak olarak kaleme aldıkları yazılan biraraya getirdikleri *Kimlik Mekânları* kitabı, bu kitap projesini geliştirme niyetleri ne olursa olsun, olumlu bir sonuca yol açmış gibi görünüyor: Birbirinden ayrı düşmüş ve öyle düşünüle gelmiş "siyasal iktisadi yapılaşma" ile "kültürel kimlik" sorunlarını biraraya getirmek.

Gelgelelim, bu biraraya getiriş, pek de sorunsuz sayılmaz. Daha "İçindekiler"de başlık bolluğunda boğulma tehlikesi ve yineleme çokluğu hissediliyor. Nitekim, özellikle kitabın ilk beş bölümünde, aynı argümanların sürekli yinelenmesi bir yana, aynı alıntılarla tekrar tekrar karşılaşmak bıkıncı olabiliyor. Bu olumsuzluktan kaçınmanın en iyi yolu, belki de, ilgi duyulan bölümleri birbirlerinden bağımsız makaleler şeklinde düşünüp, seçerek okumak... Aksi tak-

dirde, kitabı bütünleyen tek bölüm olan "Giriş"le, hatta "Giriş"te belirtilen iki genel izlikle yetinmek gerekecek: "Bu kitap iki nokta üzerine eğilmektedir. Çağdaş kültürel kimliklerin karmaşık ve çelişkili doğası ve bu kimliklerin yeniden biçimlenmesinde iletişim araçlarının rolü. Bu konular, Avrupa ile önemli Ötekiler ... arasındaki ilişkiler bağlamında irdelenmektedir" (17).

Oysa, kitabın "kapsama alanı" böyle basitçe geçirilecek gibi değil. Açıkçası, yineleme tuzağına düşmek kaygısı ile kayda değer argümanların yitip gitmesi korkusu arasında kalınmayacak gibi de değil. Bu yüzden, aşağıda, bazı bölümler bir arada, bazılarıysa tek tek ele alınıp değerlendirilecek. Daha sonra, kitabın bütününe ilişkin genel sözler söylenebilir belki.

Birinci Bölüm'ün başlığı, "Kimlik Krizi Olarak Küreselleşme: Yeni Küresel Medyanın Görünümü." Bu bölümde, "kamu yararı" ilkesinin başatlığında ulus-devletin siyasal kamu alanı ve ulusal kültürel özdeşlik ortamı olarak işleyen ulusal yayıncılıktan, küresel medya düzenine geçişin ekonomi politik açıdan eleştirel bir değerlendirmesi sunuluyor: Yeni medya düzeni, demokrasi ve kamusal hayat gibi tecimsel engellerin ortadan kalktığı, kâr ve rekabet mantığıyla işleyen büyük şirketlerin bir tüketim piyasası üyeleri olarak tüketicilere seslendikleri bir düzen-

dir (29-30). Yeni küresel-yerel bağlantısında, kimlik ile yurttaşlık sorunlarının ayrıştığı ve Avrupa ölçeğinde (Avrupa'ya özgü olmakla kalmayan) demokratik bir kültürel siyaset ortamının yaratılmadığı vurgulanıyor (bu konu, daha sonra değinilecek olan Dokuzuncu Bölüm'de işleniyor). Sorun, Morley ve Robins'e göre, Avrupa kimliğinin Ötekine göre, Ötekini dışlayarak oluşturulan negatif tanımında yatıyor; böylece, ulus-devletlerin inşası sürecindeki korumacı "kimlikçi" düşünce, sembolik bir coğrafya olarak Avrupa bağlamında yeniden üretiliyor (44-6). Birinci Bölüm'ün sonundaki, Öteki ya da "yabancı" olarak görülenlerin aramızda, hatta içimizde bulunmaları vurgusu, kavramsal düzeyde dost-düşman karşıtlığı/bağlantısı ile düşman-yabancı ayrımı yapılmadığı için biraz sorunlu görünüyor. Ne de olsa yabancı, bilinemeyen, ne olduğuna karar verilemeyendir; yabancıyı düşman kılmak, onu tanımlayabilmektir ya da düzene bir tehdit olan yabancıyı ortadan kaldırmaktır (Bauman, 1990; Türkçede aynı noktaya değinen bir yazı: Yeğenoğlu 1995b. Ayrıca, Morley ve Robins'in gönderme yaptıkları, J. Kristeva'nın *Strangers to Ourselves* kitabından Türkçeye çevrilen bir bölüm için bkz. Kristeva, 1996).

"Yeniden Tahayyül Edilen Topluluklar mı? Yeni Medya, Yeni Olasılıklar" başlıklı İkinci Bölüm, önceki bölümün kurgusuna ben-

zer şekilde, medyanın ya da "görüntü mekânları"nın ekonomi politik yeniden yapılanmasıyla, yeni bir iletişim coğrafyasının oluşumu tartışmasıyla başlıyor. Medya endüstrilerinde yatay bütünleşme, dikey bütünleşme ve parçalanma eğilimleri, post-Fordizm tartışması çerçevesinde; daha sonra da, kültürel dönüşümler, postmodernizmle bağlantılı olarak değerlendiriliyor. Bölüm, yerelden uluslar-ötesine uzanan mekânlardaki kültürel kimlikler ve kamusal alanlara değer kazandırmak üzerine önerilerle sona eriyor. Biz de bir öneride bulunalım: Morley ve Robins'in, Avrupa bağlamında Avrupa-merkezli bir perspektifin ötesine geçmekten söz ederken, uluslar-üstü dil ve kültür topluluklarına radikal bir örnek olarak sundukları Mattelart vd.'nin (1984) "Latin işitsel-görsel mekânı" (69) hakkında Schlesinger'in (1994: 248-52) eleştirisine de bakmakta yarar olabilir.

"Coğrafyalar, tarihler ve iktidarlar arasındaki ilişki"nin incelendiği (105) Dördüncü Bölüm'de ("Avro-Kültür: İletişim, Zaman ve Uzam") yine, iktisadi, siyasal ve kültürel yeniden yapılanma süreçleri tanımlanıyor. Bu süreçler çerçevesinde Avrupa'nın "zengin kültür dokusu" olarak algılanan şeyin, gerçekte ulus-devlet tarafından şekillendirilen "bölgesel ve kültürel hiyerarşiler"e tekabül ettiği iddia ediliyor. Yazarlara göre, Avrupa bütünleşmesinin bizi

ulus-devlet mantığının ötesine götürüp götürmeyeceği kuşku. Bu bölümde, daha önceki bölümlerde olduğu gibi, Avrupa kimliğinin Öteki kimliklere (Amerika dahil!) karşıtlık temelinde tanımlanması eleştirilirken, "kültürel ve algısal engeller," Avrupa idealinin en büyük sorunu olarak saptanıyor. Daha açık bir ifadeyle söyleyecek olursak, farklı etnik kimliklerin tanıdığı bir iletişim ortamı ve topluluk düşüncesi sorunsallaştırılıyor.

Yukarıdaki konular, ulus-devlet örneklerinde de ele alınıp açılmıyor: Beşinci Bölüm'de Almanya ve *Heimat* (anavatan) özelinde, Avrupa'nın ve Avrupa kültürünün kimlik ve bellek sorunları; Altıncı Bölüm'de, küresel-yerel bağlantısında girişimcilik ve miras kültürlerinin İngiltere'de nasıl işledikleri; Sekizinci Bölüm'de ise, Ötekilerden biri olarak Japonya'nın Batı imgelemindeki yeri üzerinde duruluyor. Buradan, hemen Onuncu Bölüm'e bağlanmakta bir sakınca olmasa gerek. Çünkü, ne Doğu ne Batı, hem Doğu hem Batı, "yabancı" Japonya'nın, söz gelimi Çinlilerin imgelemindeki yerini merak etmemek elde değil. Özellikle, Onuncu Bölüm'de Ötekiler'in Batı'yı nasıl algıladıklarına ilişkin altbaşlığı (277); Batı medyasının Ötekiler'i temsil etme hakkını kendinde görmesini; bağlamsallaştırmayı, "zamanın" her yerde aynı olmadığını (275) ya da yukarıda değinildiği gibi, "coğraf-

yalar, tarihler ve iktidarlar arasındaki ilişki"yi (105) düşününce... Belki de, postyapısalcı literatüre sırtını dayayıp, "postmodernlik teorilerinin biçimsel, yapısalcılık sonrası bir söylem içine girme eğiliminde olmaları"ndan söz etmek ve bunun da "postmodernlik deneyimini fazla genelleştir[diğini]" (287) söylemek en doğrusu!

Yine de, zaman ve tarihin kültürel inşası sorunu çok önemli. Televizyonun kendisinin zaman ve mekân farkını kaldırması, enformasyon kaynaklarının denetimi konuları da öyle. Tarih, kimin tarihi ve nasıl bir tarih? Daha doğrusu, tarihi kim, nasıl anlatıyor? Sadece Amerikan hakimiyetiyle sınırlı görülme ve doğrudan etki sorunsalından anıdıtılan "medya ve kültür emperyalizmi tezi"ne dönülmeli mi? Onuncu Bölümü ve kitabı kapatan bu konu, Üçüncü ve Yedinci Bölümlerde de işleniyor.

"Batı'nın Gözleri Önünde: Medya, İmparatorluk ve Öteki Olma Durumu" başlıklı Yedinci Bölüm, aynı kültürel ürünlerin farklı kültürel bağlamlarda farklı yorumlandıklarını kabul etmekle birlikte, bu yorumlama özgürlüğünün, uluslararası medya etkisi ve kültürel iktidar dinamikleriyle biçimlendiği iddiasını da gündeme getiriyor. Köken arayışına dayanan, özgül kültür anlayışının da eleştirildiği bu bölüm, "uzakta olanlar"ı öğrenmek için medyaya

bağımlı olma ve medya temsilleri sorunu üzerine. Batı medyasının Ötekiler'i temsil etme hakkını kendinde görmesi ve Batı'nın korkularını ya da "psşik savunma ve ayıklama stratejisi" bağlamında inşa ettiği temsiller, Körfez Savaşı'nın ve Bosna'nın ekranlarda sunumu çerçevesinde tartışılıyor. Örneklerle tartışılan argümanların, bu bölümü diğerlerinden ayrı ve ilgi çekici kıldığı söylenebilir.

Aynı bir değinmeyi mazur gösterecek bir argüman da, Üçüncü Bölüm'de yer almakta. "Kültür, Topluluk ve Kimlik: İletişim Teknolojileri ve Avrupa'nın Yeniden Şekillendirilmesi" başlıklı bu bölümde, kültürel kimlik tanımları, Avrupa kimliği oluşturma çabaları ve sorunlarının yanı sıra, kültür emperyalizmi ve yorumlama farklılıklarının bağlamı açısından "aile" konusuna yer veriliyor. Morley ve Robins, her ne kadar, yeni teknolojileri aile ortamında kullanan kişiler açısından da soruna bakmak istediklerini söyleyip, soruna bu açıdan *bakmamış* olsalar da, "bizce en önemli sorunlar, teknolojinin, yerli yerine oturmuş olan sınırları sarsmaktaki (hem ulusal hem de haneçi düzeyinde) rolü ve kamusal ve özel alanların yeniden eklenmesidir" demektedirler (98). Ne de olsa, bir dizi yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası "elektronik topluluk" söz konusu. Oysa, yazarların değindiği gibi, aile burjuva toplumunun temel birimi. Aile, genellikle mahrem/özel bir ku-

rum olarak görülse de, bazı amaçlar için ve gitgide artarak kamusal bir statüye de sahip olmuştur. Ulusal yayıncılık açısından da, izleyiciler hep bir aileler kümesi olarak, "aileler ulusu" olarak kabul edilmişlerdir. Bu, oldukça önemli bir saptama. Ama ne yazık ki, saptama burada kalıyor; mikro ve makro iktidar örüntüleri serimlenmeden bırakılıyor. Küresel-yerel bağlantısı, medya endüstrisinin küresel yeniden yapılanması, yerel-bölgesel stratejiler, yerel topluluklar, ulus-devletin bunalımı, mikro milliyetçilikler, vb.den söz ederken öne çıkarılan hep etniklik sorunu. Madem ki özel-kamusal alan tartışmasına da giriliyor, cinsiyet neden kültürel bir değişken olarak hiç karşımıza çıkmıyor diye sormak gerekiyor.

Dokuzuncu Bölüm, Morley ve Robins'in ara sıra değinip bıraktıkları, uluslararası düzeyde siyaset yapabilme olanağı üzerine... Avrupa, iktisadi bir birlik çabası ile etnik ve milliyetçi ayrılık güçleri çatışmasına tanık olmaktadır. İktisadi birlik anlayışı ile zayıf ve sorunlu bir kültürel toplum vizyonuna sahip olan Avrupa için siyasal irade bunalımı, yurttaşlık sorunu ya da "demokrasi kusuru" söz konusudur. "Avrupa kültürü" vizyonunun işlerliği meselesine sık sık değinilmişti; burada ulusal sınırların ötesinde siyasal bir kamu alanı yaratılması güçlüğü, medyaya atfedilen Avrupa topluluğunun siyasal ve kültürel uzamlarını yarat-

ma rolünün işlerliği de sorgulanıyor. Aslında, bu nokta, etkin yurttaş ile tüketici arasındaki bağdaşmazlıkla ilişkili. F. Brune'dan yapılan alıntı da, doğrudan bu konuya parmak basıyor: "Aynı anda hem bir pazarlama hedefi olup hem de aktif bir siyasi özne olarak saygı göremezsiniz" (259). Bu bölümde, Avrupa projesinin sorunları bir yana, topluluğun içe kapanmasından ve yayın medyasının doğasından kaynaklanan yetersizlikler de sorunlaştırılıyor.

Genel bir değerlendirme yaparsak, farklı yaklaşım ve konuların biraraya getirilmesinin, birkaç temel argümanın arasına sıkışan kayda değer farklı argümanları gölgelediğini söyleyebiliriz. Dahası, farklı disiplin, alan ve dallara ait bu konular, bütünlüklü bir kitap formatına oturtulmayınca, kuramsal belirsizlikler doğuyor ve temel argümanlar da gereksiz bir şekilde yineleniyor. Bu yazıda, belirsizliklerin ve yinelenmelerin yarattığı rahatsızlığın belirtileri, "Giriş"te verilen üç altbaşlığın ("Küresel Medyanın Yeniden Yapılanması"; "Çağdaş Avrupa'nın Oluşturulması"; "Avrupa ve Avrupa'nın Ötekileri" (17, 19 ve 23)) üzerine gitmek yerine, ara noktaları vurgulamak şeklinde ortaya çıktı. "Giriş"e dönersek, Avrupa bağlamında çağdaş kültürel kimliklerin karmaşıklığının, bu kitabı da karıştırmış gibi görüldüğünü ve küresel medyanın Avrupa'nın oluşturulmasındaki rolünün de, postmodernlik tar-

tışmalarının gözden geçirilen medya ve kültür emperyalizmi tezine bağlanmasıyla genel bir olumsuzluğa mahkûm edildiğini söyleyebiliriz.

Bu sorunlara ve belki de çoğu öznel soruların okumaya karışmasından doğan sorulara karşın, *Kimlik Mekânları* kitabı, son yıllarda Türkçeye çevrilen ulus ve ulusçulukla ilgili kitapların (Anderson, 1993; Gellner, 1992; Hobsbawm, 1993; Smith, 1994) arasında ve Avrupa ve medya politikaları tartışması bağlamında, özellikle Schlesinger'in *Medya, Devlet ve Ulus* (1994) kitabının yanında, yerini alıyor. *Kimlik Mekânları*'ndaki kültürel kimlik, Ötekilik, temsil ve Oryantizm tartışmaları da, *Toplum ve Bilim*'in çeşitli sayılarındaki bazı yazılar (örneğin, 72. sayıdaki Alan-kuş-Kural ve Nalçaoğlu'nun makaleleri 1997; 66. sayıdaki Yeğenoğlu'nun makalesi 1995a) ve Keyman vd.'nin derlemesi, *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark* (1996) ile birlikte okunabilir. Yine, *Toplum ve Bilim*'in son dört yılda yayınlanan medya, post-Fordizm, psikanaliz, mekân-coğrafya, siyasal alan, globalleşme: ekonomi ve demokrasi gibi konulardaki özel sayıları (56-61, 63, 64-65, 67, 68, 69, 70), bu kitapta kapsanan ve çoğu kez belli bir yaklaşım içinde ele alıp geçilen konuları değişik boyutlarıyla inceleyen yazılarla dolu. Postmodernizm ve postmodernite tartışmasıyla ilgili olarak da birçok kaynak mevcut (Türkçe'de ilkler

arasında, Zekâ, 1990 ve Küçük, 1993, sayılabilir). Kısacası, *Kimlik Mekânları*, son yıllarda Türkiye'de yayınlanan çalışmalarla bir süreklilik içinde. Dahası, Avrupa Birliği'nin son toplantısının Türkiye açısından yarattığı "hayal kırıklığı" ile Türkiye'nin tam üyelik başvurusunu çekmesi gibi sözlerin gürültüsü arasında, gündemle de örtüşen bu kitap, Avrupa'ya eleştirel bir bakış getirmesiyle Türkiye yayın hayatına yapılan bir katkı olarak kabul edilmeli.

Kaynakça

- Aksoy, A. ve K. Robins (1991). "İmha Eden Melekler: Körfez Savaşında Ahlak, Şiddet ve Teknoloji." *Birikim* (25): 23-28.
- Alankuş Kural, S. (1997). "Türkiye'de Alternatif Kamular/Cemaatler ve İslamcı Kadın Kimliği." *Toplum ve Bilim* (72): 5-42.
- Anderson, B. (1993). *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*. Çev. İ. Savaşır. İstanbul: Metis.
- Bauman, Z. (1990). "Modernity and Ambivalence." *Theory, Culture & Society* 7: 143-169.
- Gellner, E. (1992). *Uluslar ve Ulusçuluk*. Çev. B. E. Behar ve G. G. Özdoğan. İstanbul: İnsan.
- Hobsbawm, E. (1993). *1789'dan Günümüze Milletler ve Milliyetçilik*. Çev. O. Akinhay. İstanbul: Ayrıntı.
- Keyman, F., M. Mutman ve M. Yeğenoğlu (der.) (1996). *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark*. İstanbul: İletişim.
- Kristeva, J. (1996). "Yabancı için Tokkata ve Füg." Çev. İ. Savaşır. *Defter* 9(28): 9-36.
- Küçük, M. (der.) (1993). *Modernite versus Postmodernite*. Ankara: Vadi.

Mattelart, A., X. Delcourt ve M. Mattelart (1984). *International Image Markets. In Search of an Alternative Perspective*. Çev. D. Buxton. Londra ve NY: Comedia.

Morley, D. (1980). *The Nationwide Audience*. Londra: BFI.

Morley, D. (1986). *Family Television. Cultural Power and Domestic Leisure*. Londra: Comedia.

Nalçaoğlu, H. (1997). "Temsil ve Cinayet." *Toplum ve Bilim* (72): 63-81.

Robins, K. ve F. Webster (1981). "Information Technology, Luddism, and the Working Class." *The Critical Communications Review. Volume I: Labor, The Working Class, and the Media*. V. Mosco ve J. Wasko (der.) içinde. Norwood, NJ: Ablex. 189-209.

Schlesinger, P. (1994). *Medya, Devlet ve Ulus: Siyasal Şiddet ve Kolektif Kimlik*. Çev. M. Küçük. İstanbul: Ayrıntı.

Smith, A. (1994). *Milli Kimlik*. Çev. B. S. Şener. İstanbul: İletişim.

Toplum ve Bilim 56-61 (Bahar 1993; Post-Fordizm).

Toplum ve Bilim 63 (Bahar 1994; Siyasal Alan).

Toplum ve Bilim 64-65 (Güz/Kış 1994; Mekân-Coğrafya).

Toplum ve Bilim 67 (Güz 1995; Medyayı Nasıl Sorgulamalı?).

Toplum ve Bilim 68 (Kış 1995; Hangi Globalleşme? Hangi Demokrasi?).

Toplum ve Bilim 69 (Bahar 1996; Globalleşme: Ekonominin Söylemi).

Toplum ve Bilim 70 (Güz 1996; Psikanalizle Bakmak).

Yeğenoğlu, M. (1995a). "Oryantalizm ve Milliyetçi Söylem Arasında Kadın ve Peçe Savaşı." *Toplum ve Bilim* 66: 168-93.

Yeğenoğlu, M. (1995b). "Sömürge Sonrası Dünyada Göçmen Kimliği." *Mürekkep* (3-4): 78-82.

Zekâ, N. (der.) (1990). *Postmodernizm*. İstanbul: Kiyı.

The Lettered City

Angel Rama, (1996) Durham, N.C.: Duke University Press, pp. xvi+141

Brianke Chang

1

Thanks to modern "vision machines" -photography, CCTV, remote sensing satellites, GPS, and beyond- we can now see, for the first time in history, the infinitely small and the far-away as if they were big and proximate, and observe in detail the gargantuan by customizing it to consumable bits. Just as nanotechnology makes possible the exploration of living bodies at (or even beneath) the molecular level, translating the organic into holographic diagrams which can then be manipulated at will, the disembodied I/eye of current surveillance technologies, once propelled by force beyond escape velocity into geocentric orbits, can gaze back from above the sky and reread the face of the planet -most notably, its cities, its ruins, and the various movements toward them- as a decodable palimpsest. This method of simultaneously expanding and contracting the visual field, as latterday geographers tell us, is the most reliable way of registering what falls beyond the limited vista that the naked eye can produce. This, we are told, is the proper method of measuring earth, of *geo-metry*, for we are now able to render in full transparency what earthbound creatures have always wished to (but